

Az Oktatásügyi Minisztérium Szemléltető Filmkirendeltsége
filmdia sorozatából

175.szám.

VAJDA JÁNOS I.

/1827-1897/

Irodalomtörténeti sorozat: 56.
Készült: 1954.évben.

1. Pest-Buda látképe a XIX. század első negyedéből.

Pest-Buda Vajda János szülővárosa. Itt született 1827. május 7-én, a mai Puskin utca volt Ötpacsirta-utcában, Kulcsár István lapszerkesztő házában. A magyar színészet derék apostola, Kulcsár István, tartotta keresztviz alá Vajda Jánost, akinek szülei nemsokára leköltöztek Ürményi országbíró vaáli erdejébe, ahol a költő apja erdészként nyert alkalmazást. Vajda János édesapja egyébként szolgalegényként kezdte életpályáját s később "jáger", majd utóbb főerdész lett. Vajda Jánosnak kilenc testvére volt, akik közül négyen fiatalon elhunytak. A megmaradt öt gyermek közt Vajda János volt az egyetlen fiú. A költő 1895-ben élete estéjén ezt írta a Magyar Salon 7.számában: "Gyermekkoromat tartom életem legboldogabb idejének". Verseiben is többször felidézi vaáli gyermekkorát, mint pl. "Azén szülőföldem" és a "Gyermekkorom tájéka" c. versekben.

2. A fiatal Vajda János arcképe. Barabás Miklós rajza /megjelent a Vasárnapi Uj ágban/.

Vajda Jánosról sok arckép, rajz, fénykép, sőt mellszobor is maradt fenn az utókor számára. A későbbiek során a jelentősebb alkotásokat bemutatjuk. Ezuttal a fiatal Vajda Jánosról készített Barabás-rajzot láthatjuk.

3. Vajda Péter, akinél 1842-43-ban szállást kapott Vajda János, amikor Pesten folytatta tanulmányait.

Vajda János tanulmányait Székesfehérvárott kezdte, 1840/41-ben a pesti piaristáknál folytatta tanulmányait, majd 1842-ben Vajda Péterhez került szállásra. A Vajda Péternél töltött két év igen mély nyomokat hagyott az ifju Vajda János lelkében. Vajda Péter, a reformkor egyik legtisztább lelkű, leglelkesebb magyar írója volt s az ifju Vajda János tőle tanulta meg azokat a haladó eszméket, amelyeknek szolgálatába állította egész életművét. Vajda Péter 1843 októberében Szarvasra költözött tanárnak s ekkor Vajda János más szállásra került.

4. Az Életképek címlapja. Ebben a folyóiratban jelent meg először Vajda János neve "Bakonyi legény" című verse alatt.

A fiatal Vajda Jánosban korán felébredt a költői becsvágy. 1844. január 25-én jelent meg az Életképekben Vajda János "Bakonyi legény" című helyzetdala, amelyben rokonszenyvel rajzolta meg egy

bujdosó legény sorsát. Vajda betyárja a törvény kegyetlensége következtében lett bujdosóvá. Első írói sikerei azonban nem elégtették ki. 1845. áprilisában megszökött az iskolából és felcserült vándorszínésznek. 1846. júniusáig ette a vándorszínészek keserű kenyerét. Ekkor hazament Vajlra, ahonnan apja elküldte őt egy szomszédos uradalomba nevelőnek. Néhány hónapi tanítás után elkerült Alosutrá, gazdatiszti gyakornoknak. Egy esztendő múlva ezt a foglalkozást is otthagya és felköltözött Pestre.

5. A "Bakonyi legény" szövege.

Ez volt Vajda János első nyomtatásban megjelent verse. Ez a "kifogástalanul megverselt kis helyzetdal" az Életképek 1844.-i évfolyamában, a 804. oldalon jelent meg. Vajda ekkor még nem lázad a jobbágyrendszer ellen, hiszen betyárja arról ábrándozik, hogy ha a megye megbocsátana neki "elvenné kis Erzsit, Szive zálogát, És szolgálná vele A falu urát" = állapítja meg Komlós Aladár. Képünkön a vers első közlését láthatjuk.

6. Lisznyai Kálmán, aki Vajdát kapcsolatba hozta a Pilvax "közvélemény asztalának" társaságával.

Pestre való költözésével kapcsolatban ezt írta Vajda: "Bejöttem Pestre verseket írni Vahot lapjába ingyen és élvezni a halhatatlanok társaságát a "közvélemény asztalánál" a Fillingerberben". /Ez volt a Pilvax kávéház neve./ "Mint egy Lisznyai Kálmánról szóló érdekes emlékezésből kitűnik, egy szerencsés véletlen mindjárt az első napokban igazolni látszik várakozásait" = írja Komlós Aladár. Majd így folytatja: "A két Huszár kávéházban, mint iskolából szökött és szülői harag elől bujdosó diákféle nagyon megviselt ruhában, üres zsebbel egy sarokban üldögéltem, kerülve a kellnerek ádáz pillantásait, nehogy kérdezzék untalan: "Wass schaffens?" és elém tegyenek egy pohár kávé". Ekkor valaki rámutatva megsugja a Vajda nevét Lisznyai-nak, aki nagy zajjal egy csapat fiatalember élén éppen akkor vonult be a kávéházba. Erre Lisznyai hozzárohan, átöleli, a legszeretettelőbb módon felszólítja a tegezésre, a cigánybandával elhuzatja a nótáját, majd toasztot mondott Vajdára, mondván, hogy ő "az ország egyik szemefénye" sőt "az is már". Vajda így emlékezik a továbbiaknál: "El lőn feledve minden eddigi koplalásom, sanyaruságom, mit a kacér Muzsákért szenvedtem és kezdettem hinni, hogy talán mégis akadt meg bennem valami kis hivatás". Másnap Vajda ismeretségbe kerül, sőt nagyrészt bizalmas baráti viszonyba jut az akkori idők legjobb íróival. Lisznyai Kálmán volt azonban az első pesti író, aki Vajdában meglátta a nagyrahivatott költőt. Képünk Lisznyai Kálmánt ábrázolja.

7. A Pesti Divatlap címlapja.

Miután Lisznyai erősen megnövelte Vajda önbizalmát, a fiatal költő élénk kapcsolatot tartott fenn író barátaival, többek között Vahot Imrével, a Pesti Divatlap szerkesztőjével is. Az Életképek után a Pesti Divatlap is több versét leközi, mint pl.: A hazafiakhoz, A nemzethez, Színészbarátaimhoz, Két jóbarátom, Elvirához stb. Vahot Imre szerzett állást Vajda Jánosnak. Beajánlotta őt a Gazdasági Egylet totumfactumához, Örök Jánoshoz, aki azonnal alkalmazta.

8. Kossuth, akinek köretté választása érdekében Vajda lelkesen korteskedett 1847-ben.

1847-ben Vajda egyik leglelkesebb híve volt Kossuthnak. Ezzel kapcsolatban ezt írja Vajda: "Nem ismertem borzasztóbb sérelmet, mintha valaki azt merészelte volna állítani, hogy ő fanatikusabb tisztelője Kossuthnak nála". /Összes művei 1433 l./ Ugyanakkor Petőfiért is rajongott. Mindez azt mutatja, hogy Vajda a szabadságharcot megelőző időben a későbbi márciusi ifjak politikai meggyőződését vallotta. Tagja is volt a "közvélemény asztala" társaságának.

9. A Pilvax kávéház a Szabadságharc korában.

Ebbe a történelmi nevezetességű kávéházba járogatott Vajda is, hogy a "közvélemény asztalá"-nak társaságával találkozzék. Ide járt Petőfi, Degré, Lauka, Lisznyai, Vas Gereben, Vasvári, Irinyi, Pulyovszky, Vidacs, Szegfy, Klauzál. Itt tárgyalták meg az 1848-as párizsi és bécsi forradalomról érkező híreket.

10. Egykorú képek az 1848. márciusában, Bécsben lezajlott forradalmi eseményekről:

amelyek döntő hatással voltak a pesti márciusi eseményekre is.

1. a nép lerombolja a máriahilfi vámvonalat,
2. tüntetés az Egyetem-téren 1848. március 13-án éjjel.

Mindezek az események lelkesítőleg hatottak a pesti márciusi ifjakra, köztük Vajdára is.

11. A pozsonyi országgyűlési ifjúság bevonulása Bécsbe 1848 március 14-ének éjszakáján. Egykorú rajz.

Eznek az eseménynek a híre is eljutott Pestre s a bécsi forradalom híre megadta az utolsó lendítést a pesti márciusi ifjaknak az akcióra. Vajda János jelentős szerepet vitt ezen a nevezetes 1848. március 14.-i éjszakán a Pilvax kávéházban. Ezzel kapcsolatban elolvassuk magának a költőnek a visszaemlékezését, amelynek szövegét a következő képen láthatjuk.

12. Részlet Vajda János "A forradalom előestéjén" című irásából. Megjelent az "Egy honvéd naplója" c. kötetben.

Vajda tehát már március 14-én este azt javasolta, hogy éjjel kiáltsák ki a forradalmat. Mikszáth meséli el ezzel kapcsolatban a következőket: "Már éjjel felé járt az idő, néhányan távozni akartak, de Petőfi azt javasolta, hogy előbb hozzanak határozatot. Ekkor Vajda János az ajtóhoz rohant, becsukta és ezt mondta: "Uraim, addig innen ki nem mennek, míg nem határoznak". S ez a felszólalás döntő volt. Az ifjúság elhatározta, hogy másnap reggel tüntetést rendez és életbelépteti a "12 pontot". /Mikszáth: Jókai Mór élete és kora I. 9. fejezet./ Így lépett közbe döntő módon Vajda a március 15-i események alakulásába.

13. Egykoru kép az 1848 március 15-én a Múzeum kertben lezajlott forradalmi gyűlésről.

Vajda János is résztvett e napon az események alakításában. Komlós Aladár "Vajda János" c. könyvében közli Ágai Adolf emlékezéseit, amelyek szerint ő éppen március 15-én látta először Vajdát, amikor ez a "piaristák előtti téren felugrott egy kofaszony deszkájára és azt kiáltotta, hogy a Városháza ablakából hangzó hazaéltetés üres beszéd; a szabadságot fegyverrel kell kivívni; menjenek hát Budára fegyverért". S Vajda át is vezette az ifjúságot Budára, de ott a katonaság visszayerte őket. De így is sikerült Táncsicsot kiszabadítani a börtönből, ahogy ezt a következő képünkön láthatjuk.

14. Táncsics diadalmenete.

Vajda résztvett abban az akcióban, amely Táncsics kiszabadításával végződött. Képünkön egykoru metszet nyomán a kiszabadított Táncsics diadalmenetét láthatjuk. A metszet Vahot Imre Pesti Divatlapjának mellékleteként jelent meg. Vajda János első önéletrajzi vázlatában azt írta, hogy "március 15-én a sereg élén ment s "e lázas napokban egypár utcái szónoklatot is tartott a népnek, melyet nagy lelkesedéssel fogadtak".

15. Vörössipkás honvéd. Ilyen volt Vajda János is.

Vajda 1848. augusztus elején, mindjárt az első felhívásra, hogy a háza veszélyben van, mint saját költségén szolgáló önkéntes, honvédnek jelentkezett. Nagybecskerekén esküdt fel a híres vörössipkás honvédekhez, ahol zászlótartói beosztást nyert. Közlegényként kezdte meg katonai szolgálatát, pedig felajánlották neki a tiszti rangot. Emlékezéseiben írja: "Közemberből, pártfogás nélkül, hadjáratban tisztté lenni, ez volt büszkeségem tárgya". 1848. decemberében már őrmesteri rangja volt. 1849 májusában, Buda visszafoglalásakor, Vajda mint maródi Pesten tartózkodott. A pesti térparancsnokságon találkozott Petőfivel, akinek azt mondta, hogy vele szívesen elmenne akár Munkácsra is. Sajnos megint ágyának dőlt és betegen hátrált Pestről Bórasjenőig. Itt tudta meg a világosi fegyverletételt. Ekkor Bessel és Guyonnal emigrálni akart Görögországba, de egészségi állapota nem engedte meg, hogy tervét végrehajtsa. Berényi Antallal Fejér megyébe menekült s egyideig itt bujdosott. Így végződött életének "vörössipkás" korszaka.

16. Vajda János "A vörös sipkás" c. verse.

Akácrosak Petőfi, Vajda is megírta a honvédeket dicsőítő és biztató "csatadalát" a szabadságharc nagy napjaiban. A vers az Esti Lapok 1849. június 20-i számában jelent meg először. Képünkön a vers szövege olvasható.

17. Petőfi 1848 márciusában. /Barabás metszete/.

"Vajda huzamos időn át élt Petőfi közelében, mint ismerőse" - írja Komlós Aladár. "Vajda csodálta Petőfi költői tehetségének gazdagságát, könnyűségét, eredetiségét, de emberi tulajdonságait is;

hazaszeretetét, önralmát, a hízélgés, szolgáltság, képmutatás el-
leni lángoló gyűlöletét, elveihez való szilárd hűségét, s azt,
hogy "olyan eszményi tökélye volt ő egy republikánus embernek, a-
minő csak Marius korának keretébe illett volna be, de még 49-ben
is valódi erkölcsi anakronizmus gyanánt ritt ki a kor szellemé-
ből". /Összes művek 1495. old./ "Vajda versein is meglátszik Pető-
fi hatása" - írja Komlós. Rajongó ragaszkodása a szabadsághoz,
valamint néhány motívum "Kell-é hivatal", "Ebéd után", "Színész-
barátainhoz", "Se földem, se hazám" című verseiben, Petőfi hatá-
sát bizonyítja.

18. Padua, ahol Vajda János a szabadságharc leverése után katonás-
kodott. /Antonia Sadale festménye nyomán./

Vajda János a világosi fegyverletétel után Fejér megyében, való-
színűleg a vaáli erdészházban húzta meg magát. Eppen felgyógyult
betegségéből, amikor Haynau parancsára jelentkeznie kellett min-
den volt henvédtsztnak. Vajda János 1849 decemberében jelentke-
zett s akkor besorozták a császári hadseregbe közlegénynek s előbb
Stájerországba, majd Lombardiába, Paduába irányították. Képtünkön
egy XVIII. századbeli festményt látunk a régi Paduáról.

19. Az Alföld, ahol Vajda sokat utazott az 1850-es években. /Spá-
nyi Béla képe nyomán./

1850 végén Vajdát elbocsátották a katonaságtól. Ekkor Vajda Hala-
son, majd Budán a földbecslési hivatalnál vállalt munkát, mint
napidíjas. Ebben az időben sokat utazott az Alföldön. Képtünkön
egy jellegzetes alföldi tájat látunk Spányi Béla képe nyomán.

20. Vajda János első, külön kötetben megjelent műve: "Béla ki-
rályfi" /1854/.

Vajda János 1854-ben otthagyta a földhivatalt és végképp az iro-
dalomnak szentelte életét. Első, külön kötetben megjelent műve
egy haténekes elbeszélő költemény "Béla királyfi" címmel. 1854-
ben jelent meg Emich Gusztáv kiadásában. Meséje vékonypénzü tör-
ténét az elbujdosott Béla királyfiról, aki előbb két cseh vitézt
vág le, majd a pomeránok erős fejedelmét, aki fellázadt ura, a
lengyel király ellen. Béla a lengyel királylányt nyeri jutalmul.
Vajda "Béla királyfi"-ban a népmese optimizmusát fejezte ki: a
derék vitéz győz az életben. A költeményt Vajda Arany János Tol-
dijának hatása alatt írta. Hiszen éppen 1854-ben jelent meg a
Toldi estélye. Sajnos csak a tárgyválasztás és néhány motívum
vall az Arany János hatására és nem az alakok megelevenítésének
művészete. Képtünkön az első kiadás címlapját láthatjuk.

21. Kratochvill Georgina, Vajda János nagy szerelme, akit Gina
néven két versciklusban is megénekelt.

"Vajda János Bach-korszakbeli politikai csüggedtsége az alapja
annak a nagy szenvedélynek, amelynek drámája a költőt egy életre
megrendíti" - írja Komlós Aladár. Vajda János budai lakásadója-
nak, Kratochvillnak, Georgina nevű lányába már odaköltözése pil-
lanatában szerelmes lett. Később, 1896-ban így írta le a lányt
Zempléni Árpádnak: "Magas, barna, karcu lány volt", Vajda 1854-
ben meg is kérte Gina kezét, de a leány nem viszonyozta a költő

igaz érzéseit. Pénzsóvár, kacér teremtés volt. A fényre vágyó Ginának nem kellett a szegény költő. A leány már akkor azt vallotta, hogy a szegénység a legnagyobb csapás s ezért olyan embert keresett Vajda helyett, aki pénzsóvárságát kielégítette. Gina 24 éves volt, amikor apja félköltözött Béésbe /1856/. Ekkor Gina már gróf Eszterházy szeretője volt, akitől hatalmas vagyont örökölt: két bécsi palotát, másfélmillió forintot és rengeteg ékszert. Altitólag most már szívesen fogadta volna Vajda közeledését, de a költő akkor már visszautasította. Gina sorsa ettől kezdve regényesen, majd tragikusan alakult.

22. Gina, mint lovarnő: Georgine von Oroszy néven szerepelt.

Gina, aki időközben felvette a Várhelyi, illetőleg Keresztleánya szerint Véghelyi nevet, lovaglőleckéi közben beleszeretett egy Oroszi nevű akrobatába, akinek rábeszélésére minden vagyonát pénzé téve, cirkuszt alapított. Társult Oroszival és hosszabb külföldi ut után esődbe jutott, amire az akrobata megszökött az aszszonytól, aki mint Georgina von Oroszy hirdette műsorszámát, miként ezt képünk is mutatja. Oroszival való szakítása után, Gina rohamosan süllyedt a társadalmi lejtőn. Amilyen karriert csinált eddig, olyan mélyre zuhant most. Anyagi csődje után mosodát nyitott, de üzlete hamar megbukott. Gina az itálnak adta magát, betegeskedni kezdett, házmester lett a Práterben és olyan szegényen halt meg, hogy tömegsírba temették el 1910. február 12-én. Így pusztult el Vajda János "halhatatlanná énekelt" szerelme.

23. A "Husz év múlva" című Vajda-vers kézírata és nyomtatott szövege.

Gina Vajda János életének egyetlen igazi nagy szerelme volt. "Egy bolond, aki szeret" című elbeszélésében a főhőssel ezt mondhatja: "Ahhoz, hogy a gránitszikla felolvadjon, egy rengeteg erdő lángja nem elég". Ezzel azt az egyedüli és mulhatatlannak tűnő érzést akarja Vajda jellemezni, ami benne is megvolt, akárcsak elbeszéléseinek hőisében. És Vajda valóban mulhatatlannak érezte ezt a nagy szerelmet. Hosszu évtizedeken át újra meg újra visszatért Gina emlékéhez. Már az öregség küszöbén van, amikor 1876-ban megírja a "Husz év múlva" című versét. 1892-ben írta a "Harminc év múlva" c. költeményét. A "Mákszemek" c. ciklus harmadik darabjában az "Elmult idő"-ben is Gináról ír és ezt a nagy szerelmet dolgozza fel számos novellájában és egy elbeszélő költeményben. Feljegyezték Vajdáról, hogy egy Gina képmásához hasonló georgiai nőnek ujságból kivágott arcképe állandóan ott függött asztala fölött, Petőfi és Napoleon arcképe mellett. Az elveszett szerelem felett érzett csöndes borongás hangulatát művészi tömörséggel fejezi ki a költő ebben a versében, amely először az Életképek 1876-i évfolyamában jelent meg. A költemény kéziratát 1879-ben leköszölte a "Koszorú". Ennek hasonmását láthatjuk képünkön a vers nyomtatott szövege mellett.

24. Vajda Jánosnak az 50-es években írott elbeszélései közül nyolc Homonnai Béla álnéven jelent meg.

Vajda János az 50-es évek közepén a "Magyar Sajtó" c. napilap állandó belső munkatársa lett. E napilapot ama Török János szerkesztette, aki 1847-ben a Gazdasági Egyletnél alkalmazta őt. Vajda

János az 50-es években novellákat is írt. Az 1850-től 1859-ig terjedő időből 15 novelláját ismerjük. E novellák tárgya igen különböző. Vannak 48-as tárgyúak, vándorszínészkorabeli emlékek, szerelmi tárgyúak és anekdotászerű történetek. "Fő érdekességük számunkra szembeszökö önéletrajzi jellegük" - állapítja meg Komlós Aladár. "Vajda rendszerint még hőse költő vagy művész voltát sem titkolja el, s a legtöbb novellát el tudjuk helyezni életének külső körülményei vagy belső fejlődési adatai közé". Az 50-es években írott novellák közül nyolcat Vajda külön kötetben is kiadott Homonnai Béla álnéven, "Elbeszélések" címmel /1881/. Képünkön az "Elbeszélések" címlapja látható. Komlós Aladár közli e kötetrel kapcsolatban, hogy Vajda azért választott álnevet a műhöz, mert nem akarta írói hírnevét rontani vele. Vajda ugyanis igen rossz véleménnyel volt ezekről a novellákról. /Nagy Miklóshoz írott 22. leveléből tudjuk ezt./

25. Doppler Károly, aki Vajda Jánosnak Liszt Ferenchez írott versét megzenésítette.

Vajda Jánosban lankadatlanul élt a Világossal átélt válság ereje, amelynél csak a nemzet jövőjébe vetett hite volt erősebb. Ebből a bizalomból fakad az a vers is, amelyet Liszt Ferenchez írt 1856-ban. Vajda e költeményt abból az alkalemből írta, hogy az Esztergomi mise előadására Pestre érkezett Liszt Ferenc tiszteletére 1856. augusztus 17-én ünnepi vacsorát rendeztek. A költeményt itt Doppler Károly megzenésítésében férfinégyes adta elő. A Hölgyfutár szerint, ahol a vers megjelent, a világhírű zeneszerző "kivánta megismerni a nagy költőt, ki neki tegnapelőtt mutatott be. Liszt ez alkalommal Vajdának is kijelenté, hogy azt akarják, mikép első operája testestül s lelkestül magyar legyen". /Hölgyfutár, 1856. aug./ Képünkön Vajda János versének megzenésítőjét, Erkel Ferenc barátját, Doppler Károlyt látjuk.

26. A Nővilág című hetilap, amelyet Vajda János 1857-től 1863-ig szerkesztett.

1857-ben Vajda János hetilapot indított Heckenast Gusztáv kiadásában, Nővilág címmel. Képünkön a hetilap egyik számának borítólapját láthatjuk, amelyen az előfizetési feltételek is olvashatók.

27. A Nővilág címlapja.

A Nővilág főszerkesztője Vajda János volt és szívesen közölte az ötvenes években élt legnagyobb magyar írók írásait. A Nővilág irógárdájából olvashatjuk: Arany János, Jókai Mór nevét s mellettük egy egész sor akkori magyar költő, író, műfordító nevét, mint pl. Degré Alajos, Gyulai Pál, Vas Gereben, Bajza Jenő /Bajza József fia/. Képünkön egy olyan számot láthatunk, amely Jókai egyik novelláját közli. A Nővilágban egyébként színes mellékletek is jelentek meg. Ezekkel a nőolvasókat akarta kiszolgálni az üzleti vállalkozásban nagyon jártas Heckenast Gusztáv.

28. Divatmelléklet a Nővilág 1858-ik évfolyamának egyik számához.

Heckenast Gusztáv, a Nővilág kiadója, a nőolvasók számának növelése céljából, minden számhoz egy Berlinben nyomtatott színes divatmellékletet is adott. A divatrovat anyagát egyébként a Brüssz-

szelben emigrációban élő Jósika Miklós felesége szolgáltatta. A Nővilág igen népszerű hetilap volt az 50-es években s közkedveltségét csak a Hölgyfutár multa felül. Vajda János sok hozzáértéssel szerkesztette a lapot s itt említjük meg a költő más irányú újságírói és szerkesztői munkásságát: 1861-ben Vajda János "Csatár" címmel indított hetilapot. Néhány cikktől eltekintve, az egész lap a Vajda János munkájának tekinthető. 1863-ban a Magyar Sajtó című lapnak volt a belső munkatársa. Vajda János kezdeményezésére indult meg 1867-ben a Magyar Ujság című politikai napilap, amelynek ő volt a főmunkatársa. Az 1874-ben megindult Szózat című hetilap is csaknem kizárólagosan a Vajda munkája volt. Végezetül megemlítjük azt is, hogy Vajda János a Politikai Ujdonságok című hetilapnak is rendes munkatársa volt 1870-től 1895-ig. Hét-hét-hétre másfélhasábos politikai beszámolót írt a lapba.

29. A Vajda János összeállításában megjelent Nemzeti Lant című kétkötetes antológia első kötetének címlapja. /1858/

Az 1858-ik év igen termékeny volt Vajda János írói életében. 1858-ban öt könyve jelent meg: a Költemények bővített, II. kiadása, a Nemzeti Lant c. antológia, a Magyar Képek Albuma c. képgyűjtemény, Gérard: "Az afrikai oroszánvadászat" c. könyvének fordítása és végül élete legnépszerűbb műve, a Cserszylvácssy Ákos álnéven megjelent "A vadászat mestere" című könyve. Ezuttal a Nemzeti Lant című antológia első kötetének címlapját mutatjuk be. Ebben az antológiában Vörösmarty, Arany, Petőfi, Lisznyi, Móth Kálmán és más költők legszebb hazafias verseit gyűjtötte egybe Vajda. Az első kötet címlapja mellett közölte Vörösmarty arcképét is.

30. A Magyar Képek Albuma címlapja. Első kiadás.

Gsupán megélhetési szempontok vezették Vajdát, amikor Barabás Miklós acélba metszett rajzaihoz szöveget írt. A jobbmodu olvasóközönség számára készült ez az album, amely Heckenast Gusztáv kiadásában jelent meg, 1858-ban. A rajzok mellé írói rutinnal megalkotott cikkekcskéket írt Vajda. Olyan írásokat, amiket a költő százzsámra készített, hogy megélhetését biztosítsa.

31. Barabás Miklós önarcképe.

Barabás Miklós készítette azokat az acélmetszeteket, amelyek mellé Vajda János rövid cikkekcskéket írt. Képünkön a Magyar Képek Albuma képeinek alkotóját, Barabás Miklóst láthatjuk.

32. Szemelvények a Vajda János szerkesztésében és szövegével megjelent "Magyar Képek Albuma" című kiadványból, amelynek rajzait Barabás Miklós készítette.

Az első kép címe: A postagalamb.

33. A virágáros leányka.

34. Az utcaseprő fiu.

35. A parasztfiu.

36. A szőlőpásztor.

37. A cimbalmos.

38. A magyar hölgy.

39. A fürdő.

Ez a kép illusztráció Jósika Miklós "Abafi" című művéhez.

40. Vajda János legnépszerűbb, Cserszilvássy Ákos álneven irt "A vadászat mestere" c. könyvének címlapja.

Vajda irói sorsát jól jellemzi, hogy művei közül ennek az irói igény nélkül, álneven irt vadászati szakkönyvnek volt a legnagyobb sikere: 1896-ig négy kiadást ért meg. Nyelvészeti érdekessége a könyvnek, hogy előszavában magyar vadásznyelvetsüveget az író. A könyv első kiadása 1859-ben, Pesten jelent meg Heckenast Gusztávnál. Jellemző Vajda irói sorsára, hogy a következő évben kiadott "Vészhangok" című verseskötetet csak saját kiadásában jelenhetett meg, mert az nem volt jó üzlet egy hivatásos kiadónak, miközben az üzletet jelentő vadászati könyv nemsokára második kiadásban is elfogyott. Ebben az időben Vajda fő jövedelmi forrása az újságírás. De az sem sokáig kenyerre, mert 1861-ben otthagyta a Csatár című lap szerkesztését. Ekkor kezdődött Vajda politikai szereplésének legérdekesebb és legváltozatosabb időszaka: a röpiratok korszaka.

41. Vajda János "Vészhangok" című verseskötetének első kiadása. /1860/.

Vajda János irói-költői sorsára jellemző, hogy amíg a vadászatról írott, csekély irodalmi értékű könyve négy kiadást is megért, addig verseit saját kiadásában kellett megjelentetnie. A "Vészhangok" c. verseskötete, melynek címlapját láthatjuk, a költő saját kiadásában jelent meg. Ezzel le is zárjuk Vajda János életének első korszakát. Az 1860-as évek elején Vajda ismét belevette magát a politikai életbe. Meglátta, hogy "a köznemesség levetette 1861-ben a demokratizmus leplét, amelyet az elnyomatás korában viselt s most kiderült, hogy ugyanaz maradt, ami 48 előtt volt. Vajda azonban elárulja, hogy még mindig jakobinus: szenvedélyesen gyűlöli a feudális intézményeket és erkölcsöket" - írja Komlós Aladár. Az ezek ellen folytatott küzdelemmel kezdődik Vajda János életének második korszaka, amelyet diafilmünk következő részében ismertetünk.

Készült a Felsőoktatási Jegyzetellátó Vállalatnál
Felelős vezető: Bojkovszky Lajos.